

כאב לך למה לא אמרתי כמה דברי הספד או לפחות לציין את מותו של ר"א ליכטנשטיין ז"ל, והצגת תמונתו.

האמת היא שגם את מותו ותמונתו של ר' אברהם שפירא ז"ל שכחתי לציין ואני מצטער על כך.

בנוגע לרא"ל, קטונתי להביע דעה על מי שבקי בתורה ובהלכה, ואני אינני יודע אפילו סימן אחד בש"ע או דף אחד מהתלמוד.

עם כל זאת היו כמה דברים בהנהגתו שלא היו מקובלים עלי.

אולי אני טועה אבל נדמה לי שהוא ממש עיין את הציבור התורני המכונה "החרדי". לא הכרתי אותו, אבל הרושם שלי שהיה דמות שנויה במחלוקת.

מדברים על הארת פנים שלו, ועל אהבת ישראל.

אבל לא כלפי ציבור מסוים. **אולי אני טועה בזה.**

אני מצטער שאני נסחף לדיון זה.

**ואני מודיע מראש שאין בדעתי לפתח מזה דיון כי אינני אוהב את זה.**

אנסה להציג איך נראית דעתו מבעד למאמר שלו.

יש מאמר מהרב ליכטנשטיין אם אין דעת מנהיגות מניין?

הוא מזכיר שם את דברי חז"ל על ת"ח שאין בו דעת נבלה טובה הימנו

אביא קטע או שנים משם

להבהרת הדברים, אזכיר נושא כאוב המאפיין פלג מסוים בחברה הישראלית, אשר גובל בקטטטורפה, ערכית ואנושית כאחד. אמש ביקרו בביתי שני מקבצי נדבות: האחד, בן להורים גרושים, המפרנס את עצמו ואת 13 אחיו ואחיותיו; האחר, אב למשפחה של 10 ילדים, שהגיעה עד פת לחם.

והשאלה מתבקשת מאליה: מה חשבו הוריהם כאשר הביאו צאצאים לעולם? האמנם חשבו שכל החיים יוכלו ילדיהם לבוא אצלי ולהיסמך על שולחני??

תופעה זו היא פרי צירוף של כמה גורמים. מצד אחד מעודדים הקמת משפחות גדולות – נושא חשוב כשלעצמו, אך בה בעת דואגים לעתידם. מה יאכלו? מניין יתפרנסו? וכסף – מנא לן?

מצב זה מביא רבים עד חרפת רעב. כבר דור ההורים חווה קשיי פרנסה, ודור הבנים מה יהא עליו? מדוע לא מאפשרים לילדים אלה חינוך שיאפשר להם להתפרנס בכבוד?

מה ההתנשאות הזו? מה זה אצלי, מה זה שולחני?

**אינך רוצה לתת אל תתן!**

גם כאן, נחוץ שיקול דעת אמיתי - של תלמיד חכם שיש בו דעת - בכדי להתוות דרך נכונה המשלבת חיים בכבוד עם אהבת תורה ויראת שמים.

חיים שיש בהם פרנסה, וחיים שיש בהם כבוד, הם לא רק עניין לידת, לתורה, אלא גם לידעת.

ותלמיד חכם שאין בו דעת – נבלה טובה הימנו!

**בזה אתה מכתים את כל רבני הציבור החרדי שנבלה טובה מהם!?**

לרב ידוע הייתה פעם הזדמנות חד פעמית לכבוש את המדינה כולה באהבת ה'. אך בהרצאתו, לא רק שלא הרבה אהבת ה', אלא דיבר על בועלי נידות ואוכלי שפנים, שקצים ורמשים, וכך הגביר,

למרבה הצער, שנת המקום ושנת ישראל; אוי ואבוי!

הזדמנות חד-פעמית לכבוש את המדינה??  
זה היה נאום לכלל האומה?  
נסחפת קצת.

נאום זה לא הרגיז את אוכלי השקץ והעכבר אלא את הרב ליכטנשטיין ודומיו.  
דווקא שמעתי שאנשים נחרדו מהדברים היוצאים מהלב.  
ופרסמו לפחות על מקרה אחד שנתקרב ליהדות בגלל זה.

אולי זה הרחיק כמה שהיו דתיים 'לייט'.

מציאות קלוקלת זו אינה גזירת שמים. היא תלויה בידעתי החברה שבה אנו חיים, ובידעתם של  
אלה המייצגים את הקב"ה עלי אדמות.  
אני יכול לחתום על כך שאיש לא יצא ממפגש עם ר' שלמה זלמן או קרא משהו שכתב, כששנאתו  
לתורה ולנושאי דגלה התרחבה. חלילה. ההפך הוא הנכון. אני מאמין שהיה אדם אחד שהתייחס  
כך לר' יעקב קמינצקי. איזה מאור פנים היה שם; איזו הבנה ורגישות לפרטים הקטנים ביותר<sup>4</sup>.  
<sup>4</sup> ר' יעקב קמינצקי נהג להתעניין באופן אמיתי בחיי השוק של אנשים פשוטים, ומעולם לא ראה בכך נושא שלא ראוי  
לבן תורה הלומד בישיבות הקדושות לעסוק בו.

דברים אלה נכונים ברמה האישית גם לרב שך ז"ל.  
אולי אפשר להאשים גם את רש"ז ואת ר"י קמנצקי בעידוד לילודה 'גדולה מדיי'??  
אולי גם את הרב הוטנר?

אינני בא לשפוט אותו, אבל אינני מרגיש בנוח, וגם לא רואה עניין בהצגתו בראש הגליון.  
ולעומת החברים שהבאת אני מביא כמה חברים משלי,  
אבל אני מודיע מראש שאין בדעתי להתפלמס.  
**אם אשוכנע שטעיתי אוכל להציגו ואת תמונתו ואפילו מאמר לכבודו**  
**בפעם הבאה או במלאות השלושים.**  
ואני מציין שוב שכל הדיון הזה למורת רוחי.  
אליהו